

פרלמן נתן

בן דויד ואורה. נולד ב־3 בדצמבר 1924
בוארשה, בירת פולין. למד בבית־הספר
„יהודיה“ ובגימנסיה „לאור“. גדל בביתו
באירה של תרבות יהודית־לאומית וספג
בלבו את הסבל, העלבונות, הצער
והשמחות של יהודי פולין. בן 13 עלה
עם הוריו ארצה ונתקבל לבית־הספר
„תיכון חדש“ בתל־אביב, בפסיחה על
כיתה אחת. סיגל לעצמו את הלשון
העברית, כאילו לא ידע מימיו שפה

אחרת. אף ידע לדלות מנבכי הלשון ניבים אשר הפתיעו את
מוריו. היה מוכשר מאד בלימודיו, שתקן, שקוע במחשבותיו, אך
הדברים שהשמיע בשעת הצורך היו פרי מחשבה ושיקול־דעת. בן 17,
לאחר גמר הגימנסיה, הלך ליגור כחבר ההכשרה המגויסת. עבד בגן־
הירק, היה עגלון, ובלילות — שומר המחנה. בסוף שנת 1942 נתקבל
לאוניברסיטה בירושלים והיה סטודנט מן המניין בפקולטה למדעי־
הרוח. למד פסיכולוגיה, היסטוריה, ספרות עברית ואנגלית. כחבר
ה„הגנה“ התגייס למשטרת הישובים העברים ושירת בקרית־ענבים,
מעלה־החמישה, נוה־יעקב, עטרות והרטוב. המשיך בחי״ש כמ״כ
ואחרי־כן כמ״מ. בין הסטודנטים היה חבר גוש ארץ־ישראל העובדת.
כדי להקל על הוריו עסק בהוראה פרטית וקנה לו שם טוב כמורה.
איש חברה מלא חדות־חיים, אופטימיסט, עדין בהליכותיו. חוג ידידים
רבים התרכזו סביבו. קיים את תורת ההגשמה העצמית עד תומה,
נאמן ואוהב אמת. ב־1944 קיבל משרת מתרגם מאנגלית לעברית
בלשכת־המודיעין של ממשלת המנדט. התמסר לעבודה עתונאית
החביבה עליו ועבד במערכת החדשות בעברית וברפורטאז'ה ב„קול
ירושלים“. גם בשירות השידור ראה את עצמו כחייל לאומי. עשה את
עבודתו שם לשירות ציוני ממדרגה ראשונה.

בימי המצור על ירושלים הוטל עליו מטעם מפקדת ה„הגנה“
תפקיד כתב צבאי ב„קול המגן העברי“ אשר במחתרת. היה הכתב
הצבאי הראשון תוך השתתפות בקרב. במבצע עטרות, לניתוק התחבורה
הערבית לירושלים, לחם עד הכדור האחרון. נפל בקרב ביום
4.3.1948 והובא לקבורה בסנהדריה בירושלים וביום 6.9.1951 הועבר
להר־הרצל בירושלים. לזכר נתן, הכתב הצבאי הראשון של „קול
המגן העברי“, נקבע פרס לרפורטאז'ה ולזכר חבריו שאתם נפל, ניתן
שםם לאחד הרחובות בתל־אביב.

שְׁתֵּי דְמִיּוֹת שְׁקִסְפִירִיּוֹת: הַסְּמֻנָה וְהַרְמִיּוֹנָה

נשואה לאדם מוור ומחמיר, שכמעט שאינה מכירה אותו, שאין לה דבר מן המשותף עמו, פרט לזכרון הסיפורים המתמיהים "על קניבלים, איש יאכל אחיו, / אוכלי אדם ואנשים אשר / ראשם יצמח מתחת לכתפיים".

והנה מוטחת בפניה האשמה מוורה ואיומה, האשמה שאינה מבינה, והיא, הנערה התמה ופשוטה, שואלת את אמיליה: "האומנם סבורה את, אמרי, אמיליה, / כי יש נשים כה תחללנה כבוד בעליהן?" טובת-לב ופשוטה היא ואינה תופסת את מצבה, אינה מבינה את משמעותן של העינים אשר יגלגל. היא חשה רק את פחדה שלה.

כמובן, אשה אחרת היתה נושאת זאת ביתר קלות. אולם דסדמונה היא אחת מאותן הנשים הרגישות מאד, אשר לשונן נאלמת כשחדלים להבין אותן, והן כותבות יומנים, שותקות ומסכנות משך זמן רב. לו היתה דסדמונה קרבת של קנאת אותילו בלבד, כי אז לא היתה דמות טרגית. אולם היא קרבת של חוסר יכולת להתבטא. היא סובלת ומתה משום שמוחה אינו צלול למדי, ולשונה אינה נכונה כדי לדבר, להסביר ולשכנע. זוהי הטרגדיה האמיתית של דסדמונה.

אופי אחר לגמרי יש להרמיונה. היא היא מלכה, כולה אומרת מלכות. אין היא ענוגה ועדינה פחות מדסדמונה, אולם יש בה כל הכוח הנפשי והבטחון העצמי החסרים לדסדמונה. יש בה מלכות ושלות הוד גם בשעה שהיא מנסה להשפיע על פוליכסנס שיישאר בסיציליה, וגם בשעה שהיא דוחה בתוקף, בהתמרמרות ובשקט את האשמותיו של ליאונטס. הרמיונה נפחדת עד כדי איבוד עשתונותיה. אין היא מתחננת שהריגתה תידחה למחרת היום. בכלל אין היא מתחננת. דבר זה אינו לפי כבודה. כאשר מאיימים עליה במוות, תשובתה עזה וגאה, אך בה במידה גם אמוציונלית:

תִּשְׁפֹּא אִיִּמְיָהּ, אֲדוֹנֵי.
מְפֹלָצֵת זֶה בְּהָ תֵּאֵים עָלַי
הִיא כָּל חֶפְצֵי. חַיִּי כְּכֵלֵי אֵין חֶפְצֵי.
וְאֵי הֵן מְנֻרָם וְנַחֲמָם
— אֶהְבֶּתְךָ — נוֹאֲשָׁמִי!

הרמיונה היא אשה אוהבת ונאהבת. כדסדמונה היא אוהבת על כל יודעיה, אולם היא מעוררת הערצה וכבוד בלב כל ידידיה, מה שאין לומר על אשתו של אותילו. היא מדברת בגלוי ובאופן משכנע על אהבתה לבעלה, ומרחמת עליו בגלל טעותו.

דסדמונה מדברת בעיקר על "חובתה" לאותילו. היא אמנם מנסה למצוא הצדקה להתנהגותו המוורה, וגם בשעתה האחרונה אין היא מאשימה אותו כי אם את עצמה, אולם אני חושד בה כי הרגשתה האמיתית כלפיו היא הערצת גיבורים ולא אהבת. מכאן, שאין מקום לסערת-תשוקות ביחסה לאותילו. גם באהבתה של הרמיונה אין סערת-תשוקות, אולם דבר זה מובן מאליו.

כדסדמונה ובהרמיונה, שתי נשים שנפלו קרבן לקנאת בעליהן, מעלה לפנינו שקספיר שני טיפוסים-נשים שהשואתם מעניינת. שתי הנשים נתונות בתנאים דומים למדי. שתיהן יפות-תואר, ענוגות וטובות-לב, ושתיהן חפות מפשע. זו אף זו בעלת אופי עז לפי דרכה, וחוש-הומור לה משלה, אף כי לדסדמונה כמעט שאין הודמנות לגלותו (הדיאלוג שלה עם יגו, מערכה שניה, מחזה א). גדולה מזו, שתיהן כנועות לחלוטין לרצון בעליהן. אולם נוכח ההאשמה בבגידה, שבעליהן הוועפים מטיחים בפניהן, תגובותיהן שונות לגמרי.

אם נתבונן בהן כהסתכל בטיפוסים דרמטיים נמצא את דסדמונה מסובכה יותר מחברתה. למעשה, אפשר לדבר על שתי דסדמונות, כי התנהגותה ויחסה לכל משתנים תכלית-שינוי משעה שבעלה השחור והאכסוטי, שלדעתה איננו מסוגל לקנא, מתחיל לפנות אליה, "בהחרדה ובקצף רב כל-כך". לפני נישואיה היתה דסדמונה נערה נבונה, רגישה וענוגה. ראוי לזכור כי בשעת זעם בחצי הלילה, מתאר אותה אביה כ"עלמה רכה כה ונאה ומאושרה". למרות היותה ילדותית ותמימה, היתה בעלת רצון עז והחלטתה נחושה. נוטה היתה בלי ספק לרומנטיקה, שאם לא כן קשה היה להבין מדוע "לבה לא יט לנישואין, עד כי תמאס בבני-עמנו היקרים, מתולתל-שער ורבי-עושר" ומדוע החליטה "לנוס ממבטחיה אל חיק-הפיח של ברית כמוך". לא כל נערה היתה יכולה לנתק מהכרה את כל קשריה עם אביה, אשר חייה וחניוכה גם יחד תמיד לימדוה לכבדו, כדבריה, לשם כך דרוש אופי. כן, דרוש אופי כדי לדבר אל אביה בעזות, אף כי בכבוד, על-דבר בריחתה. האופן שבו היא מלמדת זכות על קסיו, אחרי נישואיה, אינו אלא הוכחה נוספת לקו זה שבאפיה. מצד שני, אילו לא היתה בה נטיה זו לרומנטיקה, לא היתה מוכנה להימלט עם חייל בגיל העמידה, "כושי אציל", שחור, מוור, שאין היא מבינה לרוחו, אולם מעריצה אותו, או, לדעתה, אוהבת. על הסכנות אשר עברו עליו, כדבריו. אם אמנם אהבה היא זו — בעיה אחרת היא שאגע בה להלן.

ועתה הבה נראה מה קרה לדסדמונה אחרי שהטיפו לה מוסר על המטפחת הגורלית. היא נעשית אומללה, נכנעת, חלושה. היא מעוררת רחמים. כל בטחונה העצמי נוטש אותה. כמעט שאינה מדברת כלל, ובדברה היא מדברת שטויות. רק בשתי המערכות האחרונות היא מתגלה כדמות טרגית.

אני דוחה את ההנחה שדסדמונה נולדה "להיות דמות טרגית". בענין זה גורס אני את דעתו של פרופיסור פראיי, האומר "לא אופיליה ולא ג'ולייט אינן דמויות טרגיות בגדר ההלכה. הן נשים ואהובות הראויות לזיווג ולנישואים של אושר". עם זאת יש ב"אותילו" טרגדיה של דסדמונה, והמפתח לטרגדיה זו הוא, לדעתי, רגישותה של דסדמונה. היא נערה הזקוקה לתמימות ולהבנה, והחסרה את הכוח להסתגל למצבים חדשים. היא מוצאת את עצמה, לפתע, בין אנשים זרים, חילים מקצועיים,

בזכרנו כי הרמיונה היא גבירה מלכותית, וכי ליאונטס, אף שהוא מלך, בשום פנים אינו אישיות בולטת ורב-ת-רושם.

דסדמונה והרמיונה שתיהן משפיעות רצון טוב ועדנה על כל הסובבים אותן. דסדמונה מעוניינת בתום-לבב בטובת ידידה, קסיו, והיא מעתירה בעדו בתוקף, ככל שהיא יכולה. יש לה גם מלה טובה למען אמיליה, בשיחתה עם יגו. כל הרוך גדל-הלב של הרמיונה בא לידי ביטוי באמרה לגבירותיה בצר לה: "אל בכות, פתיות טובות-לבב. / אין כל סיבה!"

הרמיונה, שלא כדסדמונה, היא טיפוס אינטלקטואלי, אולם היא גם אשה, ובכל מאודה, מלאת רוח נשיי והבנה, ויש בה מתחבולותיהן הקלות והתמימות של נשים ומגנדרנותן.

היא מקסימה מאד כשהיא מנסה להשפיע על פוליפסוס

להאריך את שהותו וכשהיא סחטת מפי ליאונטס כי

עַד מוֹת הַחֲמִצּוֹ שֶׁלְשָׁה יָרְחִים
עַד פְּתִיתֶיךָ לְבִנְתֵךְ דָּדְךָ לְפִתְחֵךְ
תִּתֶנָּה לִי כְּאֲהוּבָה. אֲנִי לְחֶשֶׁת׃
שֶׁלֶךְ אֲנִי לְעַד!

אבל מה אפיינית היא תשובתה של הרמיונה: "אכן כי חסד הוא!"

זוהי האשה שגברים אוהבים ומעריצים ושעליהן ממעטות נשים לבוא בטרוניה ככל האפשר. דסדמונה אף היא אינה נקיה מאותו מין גנדרנות קלה המשיבה את נפשנו ומצילתנו משעמום עד מוות כשאנו בחברת נשים נשואות (ראה שיחתה עם יגו ועם אמיליה, מערכה שניה). אולם הרמיונה, במובן זה, מעניינת ומשכנעת הרבה יותר. מלבד זאת נכשלת דסדמונה כשלון מוחלט בהבנת הגברים והיחסים שבין שני המינים.

ההבדל החשוב ביותר בין שני הטיפוסים הוא שהרמיונה, שלא כדסדמונה, אינה דמות טרגית. אין היא טרגית ולא משום שהמחבר לא הרג אותה, אלא משום שאינה מעוררת רחמים למרות סבלה הרב. לו גם מתה, לא היתה נעשית טרגית או מעוררת רחמים. היא מלכותית מדי, גדלת-נפש מכדי שירחמו עליה, — ואילו על דסדמונה נכמרים רחמינו. הרמיונה אינה מעוררת אלא את הערצתנו — ואילו דסדמונה, כמו שהיא, ואם גם אישיות פחות חשובה באישיותה מהרמיונה, היא אנושית הרבה יותר, ולדעתי, גם מעניינת מחברתה הרבה יותר.